

21 PONT
A XXI. SZÁZADI BÖLCSÉSZKÉPZÉSÉRT

ÁLTALÁNOS BEVEZETŐ

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája elkötelezett a humán tudományok támogatása mellett. A minőségi felsőoktatás záloga a XXI. század kihívásaira reflektáló bölcsészképzés megteremtése. Többek között e cél előmozdítása érdekében jött létre a HÖÖK keretein belül 2017-ben a Bölcsész Hallgatók Szövetsége, amely az ország bölcsészkarai hallgatói képviselőit tömöríti.

Jelen dokumentumban egyfelől olyan általános szempontokat kívánunk megfogalmazni, amelyek alapvető feltételei a bölcsészképzések fenntarthatóságának. Ezért elsőként a digitalizáció lehetőségeire fókuszálunk, valamint a humán tudományok finansziális nehézségeit enyhítő piaci kapcsolódási pontokra kívánunk rámutatni. Továbbá általános javaslatainkat követően kiemelten foglalkozunk a nyelvszakok, valamint a pszichológia képzés újragondolásával. Álláspontunk szerint e két terület megújítása a teljes bölcsészképzés számára esélyt jelenthet a több évszázados hagyományok tovább örökítésére a XXI. század változásai között is.

A bölcsészettudományi képzési terület kiemelt szerepét a magyar felsőoktatási struktúrában a nemzetközi és hazai kiválósági rangsorok és kutatások is alátámasztják. A HVG legfrissebb *Diploma 2019 - Főiskolák és Egyetem rangsora* címet viselő kiadványában a karok összesített képzési rangsorának első tíz helyén 4 bölcsészkar szerepel: a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Pécsi Tudományegyetem, a Szegedi Tudományegyetem valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészkarai. Ez a kiemelkedően jó oktatói minőségnek, ezen belül is a minősített oktatók magas arányának köszönhető. A bölcsészkarokra bejutottak többségének van nyelvvizsgálója, országosan mindössze három olyan kar volt 2018. szeptemberében a 15-ből ahol a nyelvvizsgálóval felvettek aránya nem érte el a 75%-ot. A Diplomás Pályakövetési Rendszer 2017-es adatai alapján a képzési területen az alapképzésüket elvégző hallgatók 44%-a folytatja tanulmányait valamilyen mesterképzésben. Ez a többi képzési területhez képest magas aránynak mondható. A területen végzetteknek csak 5%-a álláskereső, 61%-uk diplomás munkát végez. A mesterdiploma megszerzésekor 37%-uk már főállásban volt, ez kicsit kevesebb az összes végzett hallgató körében mért aránynál (43%).

DIGITÁLIS JÖVŐKÉP

A Digitális Jólét Program keretében 2016-ban megjelent *Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája*. A fejlesztési irányokat meghatározó koncepció bár reménykeltő volt, azonban a felsőoktatás tudományterületi feldolgozása elmaradt. A stratégia az Európai Unió vonatkozó dokumentumaira hivatkozva megállapítja: „a digitális eszközök és módszerek bevezetése egy új, modern felsőoktatás megalapozására is alkalmat teremt”¹.

Világos és sürgető a *Fokozatváltás a felsőoktatásban* című dokumentumban meghatározott irányelvek megvalósítása, melyet a *Digitális Oktatási Stratégia* is prioritásként kezel: „a felsőoktatási rendszer a digitális fejlettség terén három--öt éven belül Európa élvonalába kerüljön”². Nem vitatjuk, hogy szükséges egy olyan egységes, digitális tér kialakítása, amely lehetőséget kínál olyan új oktatási- és munkaformák kialakítására, amely a XXI. századi online kihívásokra kíván reflektálni. Ennek fontosságát már a *Jövőkép programunkban* is hangsúlyoztuk. Azonban álláspontunk szerint az ilyen, alapvetően infrastrukturális kompetenciafejlesztések önmagukban nem elégségesek az egyes tudományterületek ágazatspecifikus digitális fejlesztéséhez.

Különösen igaz ez a humán tudományokra, ahol a digitalizáció a fenntarthatóság kulcsa lesz, az előttünk álló évtizedekben.

Amennyiben releváns válaszokat kívánunk adni a bölcsészettudomány hasznosságát firtató negatív kérdésekre, elengedhetetlen, hogy megkülönböztessük a digitális infrastruktúra fejlesztését célzó javaslatokat és a bölcsész szakok módszertanát érintő digitális oktatási kultúra megteremtését szolgáló kezdeményezéseket. A hallgatói képviselő ágazati stratégiára vonatkozó javaslatában, ebből fakadóan a humán tudományok digitális térben való elhelyezését két irányból kívánjuk megközelíteni. Egyfelől a bölcsészkarok digitális infrastruktúrájának helyzetképéből kiindulva szándékozunk ismételten sürgető javaslatokat megfogalmazni a fejlesztésekre. Ezt követően hívjuk fel a figyelmet a XXI. század azon elengedhetetlen követelményeire, amelyek a magyar felsőoktatás versenyképességének kulcsát jelentik.

¹ Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája 2016, 83.

² Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája 2016, 89.

DIGITÁLIS INFRASTRUKTÚRA

„A felsőoktatási IKT alap infrastruktúrája egyes területeken kimagasló, világszínvonalú, egyes területeken azonban az EU-átlag alatt található”³ – állapítja meg a DOS. Ugyan az átlag alatti területek nem kerülnek megnevezésre, azonban jellemző a bölcsészkarok digitális közmű és infrastruktúra állapotára, hogy nem elégíti ki a hallgatói igényeket. Alapvető megállapításunk, hogy a bölcsészet digitalizációja nem lehetséges a megfelelő infrastruktúra nélkül.

Ennek orvoslására három pontban javasoljuk a bölcsészkarok digitális infrastruktúrájának alapvető fejlesztését:

- 1. Hallgatók számára igénybe vehető digitális laborok kialakítása:** Az egyetemi oktatók számára jó esetben adottak a digitális kutatási lehetőségek. Hallgatói oldalon azonban sem digitálisan, sem klasszikus értelemben nincsenek olyan terek, amelyek alkalmasak az önálló munkavégzésre. Ezért javasoljuk a hallgatói igények szerint kialakított digitális terek létrehozását. Ezek az önálló munkavégzés elősegítésén és gyakorlási lehetőségen túl, biztosítják a jogtiszta szoftverek használatát (pl. IBM SPSS), valamint a nagy létszámú szakok esetében támogatják az önszerveződő csoportok munkáját.
- 2. Számítógépparkok létesítése, bővítése:** A digitális laborok kialakítása mellett elengedhetetlen a jelenleg rendelkezésre álló, sok esetben elavult számítógépparkok fejlesztése. A bölcsészkarokon szakspecifikusan korlátozott számú számítógép állomány vehető igénybe. A DOS kijelenti, hogy „a felsőoktatásba belépő hallgatók közel 100%-a rendelkezik megfelelő digitális munkaeszközökkel (laptop, okostelefon, asztali számítógép)”⁴, azonban hallgatói visszajelzések alapján javasoljuk a hallgatók számára elérhető eszközök bővítését, akár mobilis, egyéni használat lehetőségével.

³ Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája 2016, 80.

⁴ Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája 2016, 85.

- 3. Problémamentes szélessávú internet kialakítása az egyetemek teljes területén:** A 2015/2016-os Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program alapján a DOS megállapítása szerint „gyakorlatilag minden számítógép rendelkezik szélessávú internetkapcsolattal”⁵. Ez azonban nem jelenti a hálózatok problémamentes működését, amely elengedhetetlen a tanulási és kutatási folyamatok egyszerűsítéséhez és gyorsításához.

Az alapvető infrastrukturális fejlesztések támogatására és megvalósulásuknak garanciájaként további két pontot ajánlunk a döntéshozók figyelmébe:

- 4. A bölcsészkarok digitalizáció fejlesztését célzottan támogató pályázati források biztosítása:** A XXI. századi bölcsészképzés nem pusztán hallgatói és oktatói érdek, hanem olyan társadalmi szükséglet, amelynek megteremtéséhez elengedhetetlen a kormányzati döntéshozás elkötelezettsége a bölcsészkarok digitális infrastruktúra fejlesztését biztosító többlettámogatás biztosítására, amely megelőzi az intézmények számára biztosított források fragmentálódását.
- 5. A bölcsészkarok digitalizációért felelős projektgazda kijelölése:** Szükségesnek látjuk külön státusz létrehozását a bölcsészkarok digitalizációjának menedzselésére, amely összefogja az infrastrukturális fejlesztéseket és a korszerű (digitális metodológián alapuló) tanulási formák koordinálását. Továbbá megszervezni oktatói és hallgatói szinten is azokat a készség- és képességfejlesztő tréningeket, amelyek a digitális kompetenciák fejlesztését biztosítják.

⁵ Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája 2016, 86.

DIGITÁLIS KULTÚRA

A humán tudományok XXI. századi fenntarthatósága érdekében elengedhetetlen, hogy a klasszikus bölcsész szakokon is meghonosításra kerüljön egy olyan digitális metodológia, amely túllép az alapvető digitális kompetenciákon és a digitális világ vívmányainak szakspecifikus alkalmazását segíti elő. Ennek előfeltétele ugyan az alapvető digitális infrastruktúra megteremtése, azonban egy sokkal átfogóbb kérdéskör, amely a bölcsész szakok feleslegességére reflektáló újszerű megoldási lehetőség.

A bölcsészettudományok oktatásának digitális megújításának elősegítését három pontban látjuk megvalósíthatónak:

- 6. IKT kompetencia fejlesztése kötelezően választható kurzusok keretében:** Álláspontunk szerint, ahhoz hogy az alapvető digitális kompetencia használatát meghaladó digitális tanulási és oktatási módszertan meghonosodjon, szükséges az IKT kompetencia kötelező jellegű fejlesztése, amely során a közoktatásban elsajátított ismeretek magas szintű és szakspecifikus továbbfejlesztésére nyílna lehetőség. Egyúttal javasoljuk, hogy ne csak a hallgatók digitális kompetenciájának fejlesztésére nyíljon lehetőség, hanem az oktatók továbbképzése is biztosított legyen, amely lehetővé teszi a digitális technológia és metodológia alkalmazásának elvárását.
- 7. A hallgatók önálló munkavégzését támogató e-learning struktúra kialakítása:** Átfogó javaslatunk között szerepel, a bölcsészettudományi képzések strukturális átalakítása a fenntarthatóság érdekében. A frontális oktatás csökkentésével a vitakultúra kialakítását kell a kontaktórák céljává tenni, valamint ezzel párhuzamosan az e-learning struktúra kidolgozása az önálló munkavégzést is elősegítené. E cél összhangban van a Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016–2020-ra ütemezett cselekvési tervével.

- 8. Az oktatói munka hallgatói véleményezése során kerüljön be a**

szempontok közé az oktató digitális kompetenciája: Ahogy azt a DOS is megállapítja „modernizáció leggyakoribb akadálya az oktatói munka intézményi szabályozása”⁶. Amennyiben az OMHV kérdőívekben hangsúlyos szerepet kapna az oktatók digitális kompetenciájának értékelése, úgy oktatói oldalról is jogos elvárásként fogalmazódhat meg az intézmény felé a digitális tér és metodológia kialakításának igénye.

A digitális bölcsészet mesterszak az egyik legnagyobb volumenű vállalkozás volt a digitális kultúra és módszertan meghonosítására a humán tudományokban. A digitális bölcsészet célja olyan, alapvetően bölcsész beállítottságú szakember képzése volt, akik a digitális technológiákat a legmagasabb fokon ismerik. Ebből fakadóan képesek a hagyományos humántudományos ismereteiket a digitális tudással kombinálva innovatív megközelítéseket alkalmazni. Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban már a 2000-es évek elejétől elérhető a digitális bölcsészet mind alap, mind pedig mesterképzés keretében. A digitális bölcsészet elősegíti a XXI. században oly kívánatos nyílt hozzáférés megteremtését, és interdiszciplinaritásával olyan távolinak hitt tudományterületeket kapcsol össze, mint a bölcsészettudomány és az informatika. Továbbá a *Fokozatváltás a felsőoktatásban* című stratégia által is kiemelt duális képzési formára kínál a humán tudományok területén is valós megoldást. Magyarországon 2009 áprilisában hagyta jóvá a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság a digitális bölcsészet mesterszakot, azonban alig hat évvel később az új felsőoktatási szakstruktúra-javaslat eltörölte. Annak ellenére, hogy még a Magyar Tudományos Akadémia elnöke is „a bölcsészettudományok leginnovatívabb, legperspektivikusabb, legpiacképesebb” területei közé sorolta. Ennek tudatában javasoljuk:

- 9. Javasoljuk a digital humanities szak BA szintű kidolgozását és akkreditálást, valamint az mesterképzés újraindítását:** Álláspontunk szerint a szak a nemzetközi oktatási-kutatási trendeknek megfelelő, a XXI. század informatikai lehetőségeit kihasználó, interdiszciplináris képzésként a bölcsészettudomány innovációját segíti elő.

⁶Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája 2016, 10.

PIAC ÉS A BÖLCSÉSZET

Nem csak Magyarországon elterjedt nézet, hogy a humán tudományok oktatása haszontalan, esetleg olyan luxuscikk, amely – ellentétben a reáltudományokkal – nem segíti egy adott ország versenyképességét, illetve fejlődését. A *Washington Post* szerzője fogalmazott úgy a kérdést illetően, hogy „Amerikában egyetlen ügyben van egyetértés a pártok között, de azért is kár”. Ezzel utalva arra, hogy az Egyesült Államokban is széles egyetértés övezi azon törekvéseket, amelyek a bölcsészettudományok háttérbe szorítását szorgalmazzák. A bevezetőnkben is idézett statisztikák jól mutatják, hogy az a feltételezés, miszerint a bölcsész diploma haszontalan, nem megalapozott.

A Diplomás Pályakövető Rendszer adataiból kiderül, hogy a bölcsészettudományi területen diplomát szerzők mindössze 4,94 %-a regisztrált álláskereső, amely a képzésterületi bontásban nem számít kimagasló eredménynek. Ezzel szemben a sokak által preferált természettudomány területén végzetek körében jóval magasabb 6,67 %-os a regisztrált álláskeresők száma. Álláspontunk szerint a haszonelvű és piacorientált szemlélet távol áll a bölcsészképzések esszenciájától. A felsőoktatási képzések hatékonyságát mérő hozzáadottérték-mutatók és hatásfaktorok a humántudományok területén a legtöbb esetben alkalmazhatatlanok, és valótlán képet festenek a bölcsészképzés helyzetéről.

Ennek ellenére szükségesnek látunk olyan sürgető beavatkozásokat, amelyek a kis létszámú, ám nélkülözhetetlen szakok támogatását segíthetik elő, továbbá a bölcsész diplomák piaci megítélését is javíthatják:

10. Együttműködési háló kiépítése piaci szereplők bevonásával: A javaslatcsomagunkban is kiemelten kezelt a nyelvszakok és a pszichológia képzés. Ezek esetén pilot jelleggel megvalósíthatónak látjuk a bölcsészettudományi képzésekben is a piaci szereplők oktatási tevékenységének támogatását. Ezen túlmenően javasoljuk a KKV-k által finanszírozott szakmai gyakorlati ösztöndíjrendszer kialakítását, amely nemcsak anyagi támogatást jelenthet a hallgatók számára, hanem elhelyezkedésüket is segíti. A Magyar Nemzeti Bank 330 pontos versenyképességi programjából is kiderül, hogy a felsőoktatási

intézményekre fordított kiadások közül a magánforrások bevonása elmarad az OECD átlagától GDP arányban. Ezt csak súlyosbítja, hogy az állami források tekintetében „Magyarország régiós és nemzetközi összehasonlításban is átlag alatti mértékben fordít a felsőoktatásra”⁷. Ennek orvoslására javasoljuk a bölcsészkarok ösztönzését a magántőke bevonására.

- 11. Javasoljuk az alumni hálózatok kialakítását, a hatékony működéséhez szükséges keretrendszerek meghatározását:** A magántőke bevonásának egyik legelterjedtebb nyugat-európai modellje az alumni hálózatok tudatos működtetése. A magyarországi intézményi gyakorlatok azt mutatják, hogy hazánkban ez a fajta struktúra nem tudott minden intézményben megfelelően kialakulni. Ennek orvoslására szükségesnek tartjuk többletforrás bevonását, hogy a megfelelően működő alumni rendszerek kialakításra kerülhessenek és fenntarthatóvá válhassanak.
- 12. Javasoljuk a képzési struktúra átalakítását:** a bölcsészettudományi képzések strukturális átalakításának kulcsa a sürgető kredit konszolidáció. Erre vonatkozóan a HÖÖK kész átfogó javaslatot készíteni a felsőoktatási döntéshozók számára. Irányelvként rögzítendő a kontaktórák számának csökkentése, valamint a kötelező elemként megjelenő szakmai gyakorlat és mobilitási ablak létesítése.
- 13. Javasoljuk, hogy a bölcsészhallgatók számára nyíljon áthallgatási lehetősége az intézmény egyéb karaira:** A digital humanities alapszak létesítéséig lehetőség biztosítása a bölcsész szakos hallgatók számára áthallgatásra, elsősorban az informatikai képzésekre a minor programokhoz hasonlóan. Intézményi jó példaként érdemes megvizsgálni az Eötvös Loránd Tudományegyetem gyakorlatát.
- 14. Ingyenes nyelvoktatás nem csak nyelvszakos hallgatók számára:** A piacképes bölcsészettudományi képzések kulcsának látjuk a széleskörű (szakmai) nyelvismeretek elsajátításának ingyenes lehetőségének biztosítását. A kis létszámú nyelvi képzések megnyitása a kar egyéb hallgatói számára egyfelől biztosítja a kurzus meghirdetésekhöz

⁷ MNB, Versenyképességi program 330 pontban 2019, 166.

szükséges minimum létszámból fakadó problémák megoldását, továbbá olyan többlettudást ad a bölcsész szakos hallgatók számára, amely növeli elhelyezkedési rátájukat.

PRIORITÁSOK A BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYOKBAN:
**A PSZICHOLÓGIA ÉS A NYELVSZAKOK KÉRDÉSE A
XXI. SZÁZADBAN**

XXI. SZÁZADI PSZICHOLOGUSKÉPZÉS

A pszichológia alapszakos képzést jelenleg hat felsőoktatási intézmény hirdeti meg: a fővárosban az Eötvös Loránd Tudományegyetem mellett a Károli Gáspár Református Egyetem, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Vidéken Szeged és Pécs mellett a Debreceni Egyetemen található alapszakos képzés. A szak népszerűségét mutatja, hogy 2016 tavaszán az alapszakon összesen 690 fő végzett, míg 2018 nyarán már az 1942 fő elsőhelyes jelentkező közül összesen 882 fő került felvételre. A 2018. őszi felvételi ponthatár 435-445 között változott, a felvettek átlagpontszáma 443,5. A nagyszámú felvételiző és a relatíve kevesebb felvett hallgató a szak népszerűségét és a felvételizők közötti erős versenyt mutatja. A *Figyelő* által kiadott *Felsőoktatási rangsor 2019* számításai szerint a pszichológia alapszakos képzést, bármely képzőhelyen megkezdő diákokról elmondható, hogy közöttük igen nagy arányban találjuk a 400-nál magasabb pontszámmal, a legalább egy tárgyból jeles értékelésű emelt szintű érettségivel és a legalább egy nyelvből legalább középfokú komplex nyelvvizsgálóval rendelkező hallgatókat. Ahhoz, hogy a szakra jelentkező hallgatók beiskolázáskor is igen magas minőségét a képzés továbbfejlessze, az alábbi javaslatokat fogalmazzuk meg:

15. Megfontolásra javasoljuk a pszichológusképzés osztatlan mesterképzési formába történő átalakítását: A *Diplomás Pályakövető Rendszer* legfrissebb adatai alapján a pszichológia alapszak elvégzése után jelenleg a diplomát szerzők 86% tanul tovább a pszichológia MA képzésen. A viselkedéselemző végzettséggel a munkaerőpiacon elhelyezkedő frissdiplomások a HR munkatárs és asszisztens mellett döntően szociális munkásként, adatelemzőként, televíziós szerkesztő-riporterként, telefonos operátorként, értékesítőként és projektmenedzserként helyezkednek el; 82%-uk diplomás munkát végez ugyan, de jórészt pályaelhagyóként. A mesterdiploma megszerzése után a végzettek 90%-a diplomás munkakörben helyezkedik el; többségük pszichológus munkakör mellett iskolapszichológus, családvédelmi szakember, valamint HR vezető és tanácsadó feladatokat lát el. A mesterszakos oklevél tehát tovább javítja a hallgatók munkaerőpiaci kilátásait és tovább növeli az amúgy sem alacsony diplomás munkakörben betöltött állások arányát. A

nagyon magas továbbtanulási arány, valamint a végzés utáni mutatók alapján javasoljuk a pszichológusképzés osztatlan mesterképzési formába történő átalakítását. **További módosításaink BA esetén is megvalósíthatóak.**

16. Javasoljuk a pszichológiaképzés gyakorlatorientált képzéssé történő fejlesztését, a szakmai gyakorlatok óraszámának növelését és a pszichológiaképzés racionalizálását a nyelvi kimeneti követelmények tekintetében: A pszichológia alapszak olyan képzés, amelyben az elméleti és gyakorlati ismeretek nagyjából egyenlő arányban vannak jelen a képzésben. A bölcsészet- és társadalomtudományi alapozást követően a szakterületi ismeretek teszik ki a képzés nagy részét, kiegészülve egyes módszertani és határterületi ismeretekkel. Hallgatói észrevételek alapján javasoljuk a pszichológiaképzés gyakorlatorientált képzéssé történő fejlesztését; a jelenlegi alapszakos képzési és kimeneti követelmény határtudományok és kutatómódszertan modulját a jelenlegi 50 kreditről 20-25 kreditre módosítsák – elsősorban a határtudományi tartalmak újragondolásával, míg a pszichológia alkalmazása modul a jelenlegi 5-10 kreditről 20-25 kreditre növeljék.

Elengedhetetlennek érzik a képzésben résztvevő hallgatók a szakmai gyakorlatok óraszámának növelését is: így az osztatlan tanárképzéshez hasonlóan javasoljuk egy rövid szakmai gyakorlat bevezetését a jelenlegi alapképzés részeként. A rövid szakmai gyakorlat esetén egy minimum 60 órás, legalább 5 kredit értékű általános pszichológiai gyakorlat lehetőségét szeretnénk elérhetővé tenni. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy a jelenlegi mesterképzés egyes szakirányain megtalálható, minimum 120 órás szakmai gyakorlatot, minden szakirány esetén rögzítse a KKK.

A pszichológia MA képzés kimeneti követelményei jelenleg a nyelvi követelmények tekintetében így fogalmaz: „A mesterfokozat megszerzéséhez vagy angol nyelvből államilag elismert felsőfokú (C1), komplex típusú nyelvvizsga vagy ezekkel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél szükséges, vagy két idegen nyelvből – melyek közül egyik az angol – államilag elismert középfokú (B2), komplex típusú nyelvvizsga vagy ezekkel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél szükséges.” Hallgatói észrevételek alapján javasoljuk, hogy ez egészüljön ki azzal, hogy az angol nyelvből megszerzett C1 felsőfokú, komplex nyelvvizsga is elfogadható legyen, azaz a rendelet

így fogalmazzon: „A mesterfokozat megszerzéséhez vagy angol nyelvből államilag elismert felsőfokú (C1), komplex típusú nyelvvizsga vagy ezekkel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél szükséges vagy két idegen nyelvből - melyek közül egyik az angol - államilag elismert középfokú (B2), komplex típusú nyelvvizsga vagy ezekkel egyenértékű érettségi bizonyítvány vagy oklevél szükséges.”

17. A pszichológiaképzésen belül kiemelt figyelmet kapjon az iskolapszichológusi szaktudás megszerzése, javasoljuk a specializáció országos szintű elindításának támogatását: Az iskolapszichológia az alkalmazott pszichológia területének egyik nemzetstratégiai szempontból is fontos területe; a prevenciók lehetőségei legfontosabb színtere. A Magyar Nemzeti Bank 330 pontos Versenyképességi Programja is kiemeli a korai felismerés fontosságát: „A magyar lakosság lelki egészségének megőrzése a jelenleginél kiemeltebb szerepet kell kapjon az ellátórendszerben és a társadalmi közbeszédben egyaránt. Érdemes törekedni továbbá a lelki egészséget erősítő elemek oktatásba történő bevonására (például: kommunikáció, társas kapcsolati készségek fejlesztése), költséghatékony beavatkozási eszközök támogatására (például: lelkisegély szolgáltatások, önkéntes segítő hálózatok), illetve megfelelő (nem csak egészségügyi) szűrési eszközök bevezetésére”⁸.

Az iskolapszichológia kiemelt területként jelenik meg a Kormány által a 1488/2016. (IX.2.) Korm. határozattal elfogadott *Magyarország Digitális Gyermekevédelmi Stratégiájában*. A DGYS célja, hogy megvédje a gyermekeket az internet káros tartalmaitól, módszereitől és kockázataitól, valamint felkészítse a gyermekeket, szüleiket, tanáraikat a tudatos és értékteremtő internethasználatra. A stratégia megállapítja, hogy az „online játékok, internetezés, narcizmus, megosztáskényszer és visszajelzés-függőség esetén iskolapszichológus rendszeres jelenléte szükséges minden iskolában. Pusztán fogadóórák kiírása azonban nem elegendő, a pszichológiai kérdésekkel proaktív módon is foglalkozni kell az iskolákban. Legyenek ilyen témákkal kapcsolatos foglalkozások, világítsanak rá a pszichológiai tényezőkre”⁹. Ahhoz,

⁸ MNB, Versenyképességi program 330 pontban 2019, 131.

⁹ Magyarország Digitális Gyermekevédelmi Stratégiája 2016, 31.

hogy ezek teljesítéséhez megfelelő számban álljanak rendelkezésre szakemberek, növelni kell országos szinten a mesterképzési szakirány elérhetőségét, újra kell gondolni az iskolapszichológusok foglalkoztatással kapcsolatos jogszabályait, valamint lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a képzést hirdető intézmények gyakorlóiskolaiban tényleges opció legyen a szakmai gyakorlati tudás megszerzésére.

NYELVSZAKOK A XXI. SZÁZADBAN

A magyarországi munkaerőpiacon egyre növekvő igény van az idegen nyelvet – különösen az angol nyelvet – beszélő munkavállalókra. A bölcsészettudományi képzési területhez tartozó nyelvszakos alapképzések esetén, jelenleg a legnagyobb hallgatói létszámmal és érdeklődéssel az anglisztikaképzés bír. Az anglisztika képzést tíz intézmény hirdeti meg: a fővárosban az Eötvös Loránd Tudományegyetem mellett a Károli Gáspár Református Egyetem, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Vidéken Szeged, Pécs, Debrecen, Miskolc és Eger mellett a Pannon Egyetemen, valamint a Kodolányi János Egyetemen található alapszakos képzés. A szak létszámának növekvő tendenciája azt mutatja, hogy a 2013 óta ismét osztatlan képzési formában meghirdetett tanárképzés a szakra jelentkező hallgatókat nem szívtta el; az osztatlan tanárképzésben 2018 őszén több száz leendő angoltanár kezdte meg tanulmányait. 2016 tavaszán anglisztika alapszakon összesen 675 fő végzett, míg 2018 nyarán már az 915 fő elsőhelyes jelentkező közül összesen 829 fő került felvételre. A 2018. őszi alapszakos felvételi ponthatár 282-412 között változott, a felvettek átlagpontszáma 384,5. Komplex középfokú nyelvvizsgálóval a képzésre felvettek 96,5% rendelkezett.

18. Gyakorlatorientált szakirányok/ specializációk létrehozásának támogatása piaci szereplők bevonásával: A magyar munkaerőpiaci viszonyokat tekintve önmagában már nem elegendő a nyelvek teljeskörű ismerete, vagy az adott célnyelvi kultúrában való tájékozottság. A magyar gazdaság aktuális és jövőbeni szükségleteinek megfelelő, versenyképes munkaerő-kínálat biztosítása érdekében, kiemelten fontos és megkerülhetetlen a gyakorlatorientált szakirányok és specializációk támogatása és létrehozása a nyelvi képzésekben. A jelenlegi jó gyakorlatok azt bizonyítják (Debreceni Egyetem és az ITSH együttműködése, Szegedi Tudományegyetem) hogy, ezen képzési modulokat a piaci szereplőkkel

együtt kell kialakítani, és az ő igényeiket is megismerve kell azok tanterveit megalkotni. A további gyakorlati tapasztalatok megszerzését elősegítendő javasoljuk, hogy a nyelvszakok BA szintű alapképzései egészüljenek ki egy rövid, legalább 60 órás és minimum 5 kredit értékű szakmai gyakorlattal, melynek célja a képzés során elsajátított készség munkaerőpiaci kipróbálása.

19. Javasoljuk a nyelvszakos hallgatók mobilitásának támogatását:

Fokozatváltás a felsőoktatásban stratégia 2.2.3-as célkitűzése a hallgatói és oktatói-kutatói nemzetközi mobilitás további növelése. Ehhez kapcsolódó, a stratégiában a Kormány által már előirányzott intézkedések közé tartozik a külföldi részképzésekben részt vevők előtt álló akadályok további lebontása érdekében a kreditelismerés adminisztrációs korlátainak lazítása valamint a mobilitási ablakok bevezetése a képzések tanterveibe. Ehhez kapcsolódó javaslatunkat a *HÖÖK Jövőkép programja* valamint a Magyar Rektori Konferencia készülő *Kreditelismertetési munkaanyaga* is tartalmazza és továbbra is szorgalmazzuk e téren az előrelépést! Különösen fontosnak tartjuk azt, hogy a nyelvszakos hallgatók célországba történő kiutazása legalább egy rövid tanulmányút erejéig sikerrel megtörténhessen, hiszen diplomájuk értékét ez többszörösére növeli a munkaerőpiacon.

20. Javasoljuk az anyanyelvi lektorok státuszának rendezését; oktatási együttműködések országos szintű kialakítását szorgalmazzuk, az idegen nyelvű kulturális intézetekkel:

Az idegennyelv-tanulás ösztönzése kapcsán már a Nemzeti Versenyképességi Tanács által 2019 elején nyilvánosságra hozott *Program a Versenyképesebb Magyarorszáért* című anyag is foglalkozik az anyanyelvi lektorok valamint a kulturális intézetek helyzetével. A nyelvoktatás hatékonyabbá tételéhez elengedhetetlen feltételnek látjuk a Magyarországon működő idegen nyelvű kulturális intézetek bevonását az oktatási folyamatba. A jelenlegi rendezvény szintű eseti kooperációkon túl, országos szintű együttműködési megállapodások megkötése is lehetőséget biztosíthat ezen intézetek erőforrásainak becsatornázására, a magyar felsőoktatás egészébe.

Megoldandó kérdésként tekintünk az anyanyelvi lektorok jelenlegi méltatlan helyzetére. Szükségét érezzük annak, hogy státuszuk rendezésre kerüljön: a teljesítendő óraszámuk legyen összhangban anyagi megbecsültségükkel is, hiszen kiemelten járulnak hozzá a hallgatók nyelvi kompetenciáinak fejlesztéséhez. Ehhez azonban szükséges az is, hogy maguk a lektorok megfelelő módszertani felkészültséggel rendelkezzenek anyanyelvük tanítására.

21. Javasoljuk a nyelvi képzések alapvizsga követelményeinek egységes meghatározását: Rendszeresen megfogalmazódó hallgatói probléma, az intézményi érdekképviselői visszajelzések alapján, hogy nincs egységes követelményszint meghatározva a nyelvszakokon előírt alapvizsgák esetén. Javasoljuk ezért, hogy a KKK-ban kerüljön rögzítésre, hogy a nyelvszakok alapképzési szintjén, a közös európai referenciakeret B2.6 középfok+ szintjének megfelelő nyelvi kompetenciát vizsgálhassanak az intézmények. Javasoljuk továbbá, hogy a KKK rögzítse azt is, hogy a vizsgarészek, hasonlóan a piaci alapú nyelvvizsgarendszerhez, külön is elismertethetőek legyenek és eredményük egy-két félév után se évüljön el. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy a nyelvspecifikus vizsgarészekre történő felkészítések infrastrukturális és anyagi háttere biztosítva legyen!